

"Τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά των παιδιών προσχολικής ηλικίας - προβλήματα λόγου και ομιλίας".

Χριστίνα Καραχάλια Bsc Logopaedics
Teacher - Module Leader - Supervisor at Metropolitan College

Τι είναι η λογοθεραπεία

Τι είναι λογοθεραπεία;

Αφορά ένα μεγάλο εύρος παθήσεων που επηρεάζουν τον άνθρωπο **σε όλο το ηλικιακό φάσμα:**

- βρέφη,
- παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας
- εφήβους και
- ενήλικες,

Όποια κι αν είναι **η αιτία:**

- Νευρολογική ή λειτουργική,
- γενετική ή/και εξελικτική.

Ο λογοθεραπευτής

ο **κατεξοχήν ειδικός** σε σχέση με διαταραχές:

- στην επικοινωνία,
- τη γλώσσα και
- την διαδικασία της κατάποσης.

ο **καθ' ύλην αρμόδιος** στην:

- αξιολόγηση,
  - διαφοροδιάγνωση,
  - παρέμβαση και αντιμετώπιση
- διαταραχών που αφορούν δυσκολίες στην επικοινωνία και την κατάποση.

Γνωρίζω - Προλαμβάνω

- Μύθοι και αλήθειες για την ανάπτυξη των παιδιών

- Όλα τα παιδιά αναπτύσσονται με τον ίδιο ρυθμό – **Μύθος**
- Όταν οι άλλοι δεν καταλαβαίνουν τι λέει το παιδί, δεν ανησυχώ, θα τα πει όλα στο χρόνο του.- **Μύθος**
- Τα παιδιά όταν δεν μιλάνε σημαίνει πως δεν μπορούν ούτε να κατανοούν.- **Μύθος**
- Γενικά ένα παιδί αρχίζει να λέει λέξεις από 1 έτους και ήδη σε ηλικία 1μιση έτους λέει γύρω στις 30 λέξεις. Ενώ σε ηλικία 2 ετών το παιδί αρχίζει και σχηματίζει απλές προτάσεις 2 λέξεων.- **Αλήθεια**
- Υπάρχουν παιδιά που βαριούνται να μιλήσουν. – **Μύθος**
- Το παιχνίδι ενισχύει τις επικοινωνιακές δεξιότητες του παιδιού. – **Αλήθεια**
- Η εκμάθηση δύο γλωσσών στην παιδική ηλικία είναι δύσκολη και έχει ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση στη γλωσσική ανάπτυξη. – **Μύθος**
- Η έγκαιρη διάγνωση σε παιδιά μικρής ηλικίας (έως 3 ετών) θεωρείται πλέον σημαντική αφού σε αυτή την ηλικία το παιδί έχει πολλές δυνατότητες βελτίωσης και ανάκαμψης της γλωσσικής καθυστέρησης. – **Αλήθεια**
- Οι ήρεμοι και ευτυχισμένοι γονείς , μεγαλώνουν ήρεμα και ευτυχισμένα παιδιά. – **Αλήθεια**

Βασικά ορόσημα και δεξιότητες παιδιών 4 ετών και άνω

◦ ΛΕΚΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ

- Μπορεί να τραγουδάει ένα τραγούδι
- Η ομιλία του είναι σχεδόν πλήρως κατανοητή από αγνώστους
- Λέει όνομα και επίθετο και διεύθυνση
- Μπορεί να μιλάει με προτάσεις με 5-6 λέξεις
- Μπορεί να χρησιμοποιεί τον μέλλοντα
- Μπορεί να περιγράψει, να διηγηθεί το μέρος μίας ιστορίας.
- Μπορεί να εξηγήσει βασικό τρόπο λειτουργίας ή οδηγίες
- Ρωτάει ερωτήσεις
- Αντιλαμβάνεται και ανακαλεί μία διήγηση ή ιστορία
- Μπορεί να πει «δικό σου, δικό μου»
- Μπορεί να χρησιμοποιεί τον αόριστο

Βασικά ορόσημα και δεξιότητες παιδιών 4 ετών και άνω

- **ΛΕΚΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΠΤΙΚΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ**

- Αντιλαμβάνεται και εκφράζει την έννοια του ίδιου και διαφορετικού
- Αντιλαμβάνεται και εκφράζει βασικούς κανόνες της γραμματικής
- Αντιλαμβάνεται και ανακαλεί μία διήγηση ή ιστορία

Βασικά ορόσημα και δεξιότητες παιδιών 4 ετών και άνω

◦ ΛΕΠΤΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

- Ρίχνει την μπάλα πάνω από το κεφάλι του
- Κρατάει καλά το μολύβι
- Ζωγραφίζει άνθρωπο με 2-4 μέλη τουλάχιστον
- Ζωγραφίζει κύκλο και τετράγωνο και σταυρό
- Αντιγράφει 10 περίπου βασικά κεφαλαία γράμματα
- Μπορεί να τρώει άνετα μόνο του με κουτάλι
- Χρησιμοποιεί ψαλίδι
- Μπορεί να χρησιμοποιεί το ποντίκι του υπολογιστή
- Χρησιμοποιεί αρκετά καλά μαχαιροπήρουνα (με δυσκολία ακόμα το μαχαίρι)

Βασικά ορόσημα και δεξιότητες παιδιών 4 ετών και άνω

◦ ΑΔΡΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

- Κάνει κουτσό στο ένα πόδι για 5 δευτερόλεπτα
- Στέκεται στο ένα πόδι για πάνω από 10 δευτερόλεπτα
- Ρίχνει την μπάλα πάνω από το κεφάλι του
- Ανεβοκατεβαίνει άνετα την σκάλα χωρίς βοήθεια
- Κλωτσάει την μπάλα
- Πιάνει μπάλα που αναπηδάει
- Μπορεί να ισορροπεί σε ένα κουνιστό παιχνίδι
- Μπορεί να πηγαίνει μπρος πίσω
- Κάνει κούνια ή τούμπα

The background is a light beige color with a decorative border of teal dots. It features several colorful circles and dashed lines in orange, yellow, pink, green, and cyan. A large, faint dashed blue circle is centered behind the text.

Σημασιολογικές δεξιότητες ανά ηλικία

Ένα παιδί 3 ετών μπορεί να:

- **να ονομάζει** αντικείμενα ή εικόνες π.χ. *Τι είναι αυτό;*
- **να ταξινομεί** αντικείμενα σε γενικές ομάδες π.χ. να κατηγοριοποιεί αληθινά αντικείμενα ή εικόνες σε κατηγορίες όπως φαγητά, ρούχα και ζώα.
- **να ταιριάζει** στοιχεία - αντικείμενα με κοινά χαρακτηριστικά
- **να αποκλείει** αντικείμενα που είναι διαφορετικά (ποιο δεν ταιριάζει)
- **να αντιλαμβάνεται** / γνωρίζει συνηθισμένα χρώματα και να καταλαβαίνει την έννοια των μεγεθών «μικρό», «μεγάλο», και του τόπου «μέσα», «πάνω» και «κάτω».

Ένα παιδί 4 ετών μπορεί να:

- **περιγράφει** ένα αντικείμενο με 3 στοιχεία, συνήθως οπτικά ή απτικά π.χ μέγεθος, χρώμα, σχήμα. Αργότερα θα μπορούν να περιγράφουν τη γεύση, την αίσθηση ή τη μυρωδιά, σε ποιο μέρος μπορεί να βρεθεί ένα αντικείμενο.
- **ονομάζει** την ομάδα όταν του δίνονται κάποια παραδείγματα από μία κατηγορία π.χ. το πρόβατο, ο σκύλος και ο βάτραχος είναι όλα.... «ζώα»
- **να ονομάζει** τρία αντικείμενα που ανήκουν στην ίδια ομάδα π.χ. πες τρία φρούτα

Ένα παιδί 4 ετών μπορεί να:

- αναγνωρίζει τη **λειτουργία (χρήση)** συνηθισμένων αντικειμένων, πχ. *με το μαχαίρι κόβουμε φαγητό.*
- καταλαβαίνει τις **χωρικές** έννοιες «δίπλα από», «πίσω» «μπροστά από» και τις **χρονικές** «πριν», «παλιά», «μετά»
- γνωρίζει τα πιο συνηθισμένα **αντώνυμα** π.χ. ζεστό - κρύο
- Αναγνωρίζει και ονομάζει σημαντικές **διαφορές και ομοιότητες** π.χ. χρώμα ή σχήμα αντικειμένων: *«αυτός ο ελέφαντας και αυτός ο ιπποπόταμος έχουν το ίδιο χρώμα, γκρι»*

Ένα παιδί 5 ετών μπορεί να:

- **να περιγράψει** ένα αντικείμενο με τρία στοιχεία, συνήθως την κατηγορία στην οποία ανήκει, μετά τα μέρη από τα οποία αποτελείται, πού μπορεί να βρεθεί ή ποια είναι η χρήση του. Για παράδειγμα: η αγελάδα είναι ένα ζώο που μένει στο αγρόκτημα και μας δίνει γάλα.
- **να ονομάζει πιο σπάνιες κατηγορίες** π.χ. κατοικίδια, μέλη σώματος, παιχνίδια, μέσα συγκοινωνίας
- **να ταξινομεί** αντικείμενα σε πιο συγκεκριμένες κατηγορίες π.χ. σε ζώα του αγρού και του δάσους, φρούτα-λαχανικά
- **να ονομάζει 5 αντικείμενα** τα οποία ανήκουν σε μια ομάδα

Ένα παιδί 5 ετών μπορεί να:

- **να αναγνωρίζει** τις λιγότερο εμφανείς διαφορές και ομοιότητες π.χ. μια αράχνη είναι διαφορετική από μία μύγα, γιατί η αράχνη έχει οκτώ πόδια ενώ η μύγα τέσσερα.
- **να κατανοεί** τις έννοιες «πριν», «μετά», «μακριά», «πρώτος», «τελευταίος»
- **να ορίζει και πιο αφηρημένες λέξεις** π.χ. «άνεση» σημαίνει να κάνεις κάποιον να νιώθει καλά

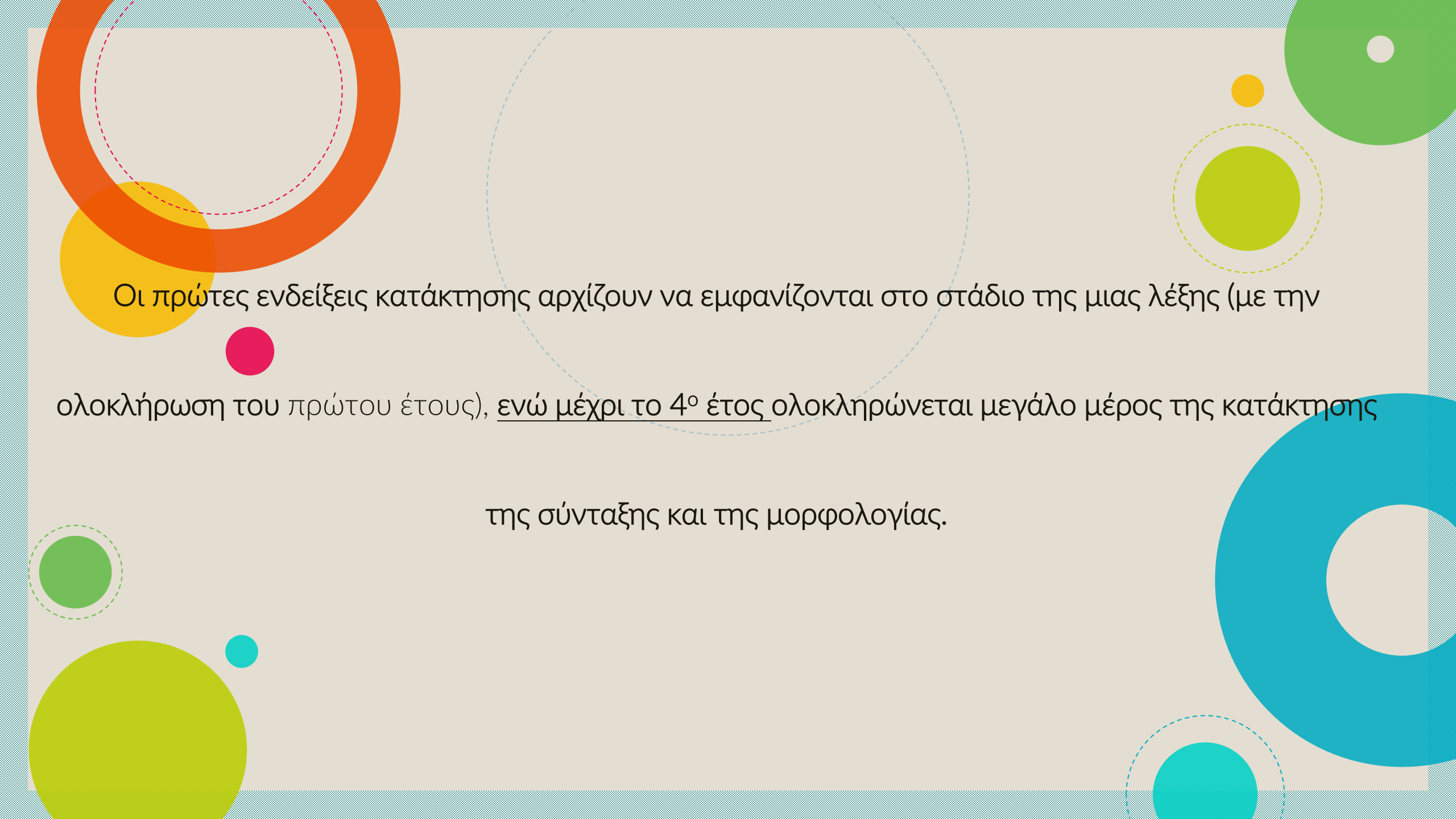
Ένα παιδί 6 ετών μπορεί να:

- **να περιγράφει** αντικείμενα με 4 στοιχεία, συνήθως την κατηγορία στην οποία ανήκει, μετά τα μέλη από τα οποία αποτελείται, από τι είναι φτιαγμένο, που μπορεί να βρεθεί ή ποια είναι η χρήση του π.χ. η αγελάδα είναι ένα ζώο που ζει στο αγρόκτημα, μας δίνει γάλα και κάνει «μου»
- **να ονομάζει** λίγο πιο σπάνιες κατηγορίες π.χ. συσκευές, έπιπλα, συγκοινωνία
- **να ταξινομεί** αντικείμενα σε σχετικά συναφείς ομάδες π.χ. φρούτα και λαχανικά, ή χειμερινά και καλοκαιρινά ρούχα
- **να βρίσκει συνώνυμα** και πιο σπάνια εμφανιζόμενα αντώνυμα π.χ. «τραχύς- λείος»

The background features a light beige central area surrounded by a teal border. It is decorated with several geometric shapes: a large orange ring in the top left, a yellow circle below it, a pink circle to the right, a large light blue dashed circle in the top center, a green circle with a white dot in the top right, a yellow dashed circle with a green solid circle inside it to the right, a large cyan ring in the bottom right, a green dashed circle with a green solid circle inside it in the bottom left, a large lime green circle in the bottom left, a small cyan circle to its right, and a cyan dashed circle with a cyan solid circle inside it in the bottom right.

Μορφό-συντακτικές δεξιότητες

Οι πρώτες ενδείξεις κατάκτησης αρχίζουν να εμφανίζονται στο στάδιο της μιας λέξης (με την ολοκλήρωση του πρώτου έτους), ενώ μέχρι το 4^ο έτος ολοκληρώνεται μεγάλο μέρος της κατάκτησης της σύνταξης και της μορφολογίας.

Ένα παιδί 4 ετών χρησιμοποιεί όλο και πιο σταθερά :

- γραμματικές κατηγορίες π.χ. άρθρα, προθέσεις
- κλητικά μορφήματα, όπως οι καταλήξεις αριθμού και του γένους στα ουσιαστικά (μπάλ-ες, μωρ-ού)
- καταλήξεις προσώπου, αριθμού, χρόνου στα ρήματα (παιζ-ω, παιζ-ουμε, παί-ξ-αμε κ.λπ.)

Αφηγηματική ικανότητα:

- Μεταξύ 3 και 3,5 ετών τα παιδιά είναι ικανά να διατηρούν ένα θέμα συζήτησης και να παρέχουν νέες πληροφορίες που σχετίζονται με το ίδιο θέμα.
- Στα 4 ο λόγος του παιδιού δεν αναφέρεται μόνο στο άμεσο περιβάλλον του αλλά και σε γεγονότα και ανθρώπους χρονικά απομακρυσμένους, περιλαμβάνοντας θέματα από το παρελθόν και το μέλλον. Εξάλλου το παιδί μπορεί να προσαρμόσει το λόγο στις ικανότητες του ακροατή.
- Στα 5 τα περισσότερα παιδιά μπορούν να διατηρούν ένα θέμα συζήτησης και οι αφηγήσεις τους περιλαμβάνουν θέματα με λογική συνοχή.

The background features a light beige color with a fine, repeating pattern of small teal dots. Scattered across the page are various geometric shapes: a large orange ring in the top left, a yellow circle below it, a pink circle to the right, a large light blue dashed circle in the upper center, a green circle with a white center in the top right, a lime green circle with a dashed yellow border below it, a small orange circle above that, a teal circle with a dashed green border in the bottom left, a large lime green circle in the bottom left, a small cyan circle to its right, a large cyan ring in the bottom right, and a cyan circle with a dashed blue border in the bottom right.

Φωνολογικές και Αρθρωτικές δεξιότητες

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα φωνήματα που παράγει το παιδί σύμφωνα με την ηλικία του.

Ηλικία	Παραγόμενοι φθόγγοι
2.6 – 3.0 έτη	π, μπ, μ, τ, κ, γκ
3.0 – 3.6 έτη	ν, ντ, χ, γ
3.6 – 4.0 έτη	φ, λ, σ, ζ
4.0 – 4.6 έτη	δ, θ, ψ, ξ
4.6 – 5.0 έτη	τσ, τζ
5.6 – 6.0 έτη	ρ

Ο παρακάτω πίνακας αναφέρει τις ηλικίες κατάκτησης των συμπλεγμάτων.

Ηλικία	Συμπλέγματα
3.6 – 4.0 έτη	σπ, πλ, κλ, βλ, κν, πν
4.0 – 4.6 έτη	φλ, στ, σκ, χτ, τρ, κρ
4.6 – 5.0 έτη	σφ, βρ, ντρ, φτ
5.0 – 5.6 έτη	γλ, γρ, στρ
5.6 – 6.0 έτη	δρ, θρ, χτρ

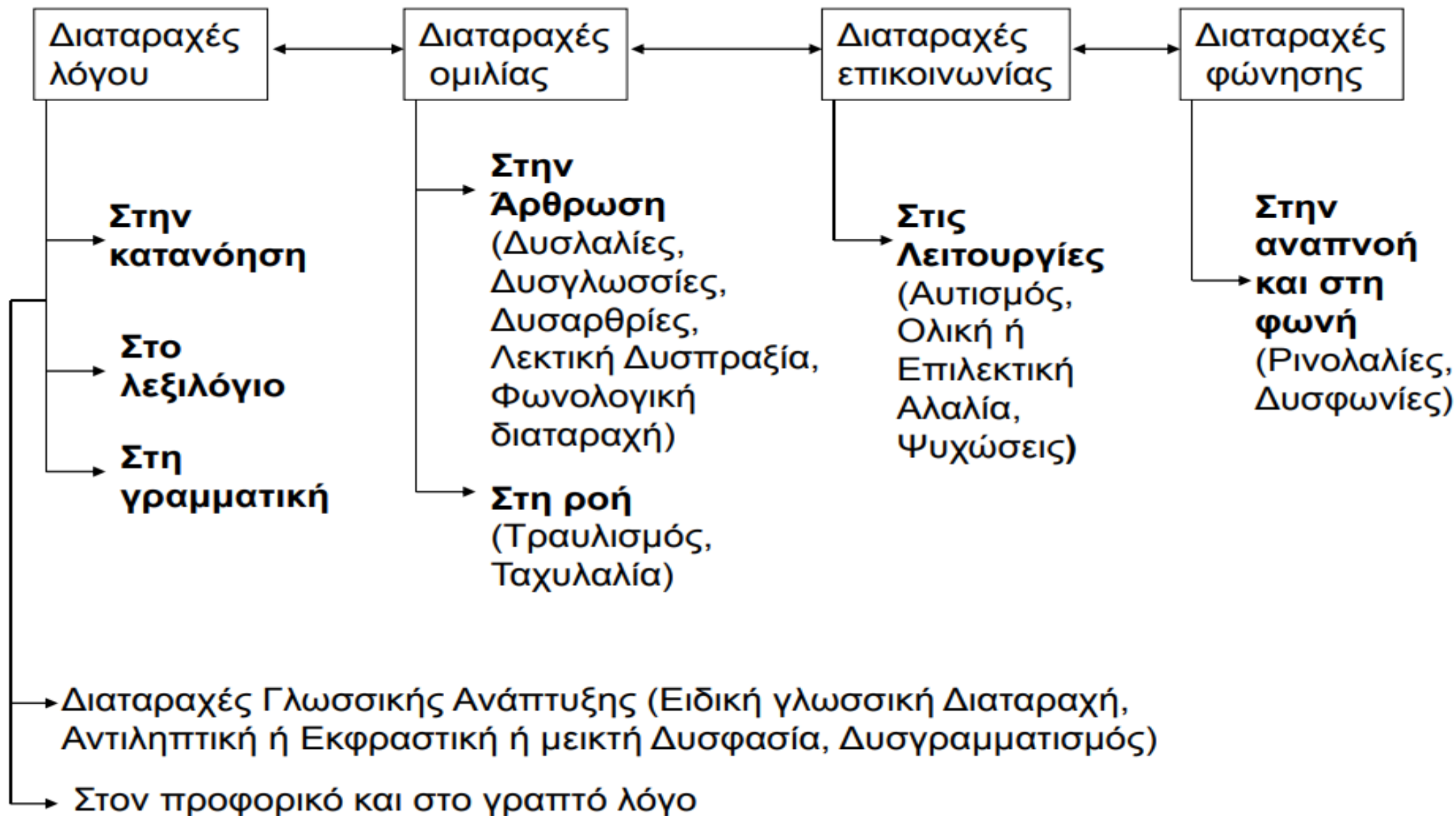
The background is a light beige color with a decorative border of teal dots. It features several colorful circles and dashed lines: a large orange ring in the top left, a yellow circle below it, a pink circle to the right, a large light blue dashed circle in the center, a green circle with a white dot in the top right, a yellow dashed circle with a green solid circle inside it, a large cyan ring in the bottom right, a green dashed circle with a green solid circle inside it in the bottom left, a cyan dashed circle with a cyan solid circle inside it in the bottom right, and a large cyan solid circle in the bottom left.

Διαταραχές λόγου – ομιλίας -
επικοινωνίας

- διαταραχές της άρθρωσης (λάθη στην παραγωγή των ήχων),
- διαταραχές της ροής (δυσκολίες στη ροή ή στον ρυθμό του λόγου)
- διαταραχές της φωνής (προβλήματα με την ποιότητα ή τη χρήση της φωνής).
- διαταραχές γλωσσικής αντίληψης (δυσκολεύονται να κατανοήσουν τη γλώσσα)
- διαταραχές γλωσσικής έκφρασης (δυσκολεύονται να χρησιμοποιήσουν τη γλώσσα για να επικοινωνήσουν)
- γλωσσική καθυστέρηση

- Οι διαταραχές του λόγου και της ομιλίας στην παιδική ηλικία

Διαταραχές λόγου και ομιλίας – Αίτια εμφάνισης

Οι διαταραχές λόγου και ομιλίας συχνά δεν έχουν σαφή αίτια εμφάνισης, όπως στην περίπτωση αρθρωτικών διαταραχών. Κάποιες φορές όμως παρατηρείται κληρονομικότητα κι αυτό εξηγεί την εμφάνιση αλλά βοηθά και στην καλή πρόγνωση της δυσκολίας. Συχνά συνδέονται ή συνυπάρχουν και με άλλες διαταραχές.

Ως πιθανά αίτια μπορούν να θεωρηθούν τα εξής:

- Μη επαρκή γλωσσικά ερεθίσματα
- Απώλεια ακοής (ακόμα και περιοδική λόγω υγρών στο αφτί)
- Αλλοιώσεις σε δόντια ή στόματος (πχ από εκτεταμένη χρήση πιπίλας)
- Σχιστίες υπερώας
- Δυσκολίες προσοχής και συγκέντρωσης
- Δυσκολίες επικοινωνίας
- Ύπαρξη άλλων διαταραχών
- Νευρογενείς δυσκολίες/διαταραχές

Διαταραχές λόγου και ομιλίας –Συμπτώματα

Τα συμπτώματα που εμφανίζονται στα παιδιά, διαφέρουν ανάλογα με την ηλικία στη βρίσκονται, γι αυτό και είναι σημαντικό να παρακολουθούμε την εξέλιξη του λόγου τους.

- Καθυστερημένη έναρξη ομιλίας (δεν μιλάει)
- Δυσκατάληπτη ομιλία (δεν μπορεί να γίνει κατανοητό από τρίτους)
- Σταθερά λάθη άρθρωσης
- Αποφυγή επικοινωνίας με τρίτους (λέμε πχ «το παιδί ντρέπεται»)
- Επανάληψη ήχων ή λέξεων
- Δυσκολία αφήγησης ιστοριών ή αναδιήγησης καθημερινής πληροφορίας
- Δυσκολία κατανόησης και εκτέλεσης εντολών
- Περιορισμένο ή ελλιπές λεξιλόγιο
- Λάθη σε σύνταξη και οργάνωση λόγου
- Εκνευρισμός κατά την επικοινωνία
- Υπερκινητικότητα και υπερδραστηριότητα με απουσία λόγου ή περιορισμένο λόγο κ.ά.

Ρόλος του λογοθεραπευτή

Ποιοι είναι οι ρόλοι μας;

Ο λογοθεραπευτής προάγει την υγεία ατόμων με συγκεκριμένες διαταραχές και **ασχολείται με:**

- την **πρόληψη**, σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμών
- την **αξιολόγηση** και τη **διαφοροδιάγνωση** διαταραχών ομιλίας, λόγου, επικοινωνίας και κατάποσης
- την **θεραπευτική παρέμβαση** σε άτομα με δυσκολίες στην επικοινωνία ή/και στην κατάποση
  - **ατομική θεραπεία (ένας προς έναν)**
- **ομαδική θεραπεία**

Αντικείμενο λογοθεραπείας

Με ποιους δουλεύουμε;

- παιδιά (από νεογνά έως σχολική ηλικία),
- έφηβους και
- ενήλικες

με ειδικές ανάγκες στην επικοινωνία, με γλωσσικές διαταραχές, και/ ή διαταραχές κατάποσης που σχετίζονται με:

- τραύμα
- εξελικτικές/αναπτυξιακές διαταραχές
- γενετικές και ιατρικές παθήσεις (σύνδρομα, δυσπλασίες)
- δυσκολίες μάθησης (learning disability)
- ψυχιατρικές διαταραχές (mental health problems)

Με ποιους δουλεύουμε;

Μερικές από τις ομάδες ασθενών/ θεραπευόμενων:

- Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος
- Εγκεφαλική παράλυση
- Σχιστία άνω χείλους/ υπερώας
- Βαρηκοΐα
- Ψυχιατρικές διαταραχές
- Νευρολογικές παθήσεις (Alzheimer's, Parkinson's)

RCSLT, 2006

Με ποιους δουλεύουμε;

Ταυτόχρονα, πέρα από τους θεραπευόμενους, δουλεύουμε και με:

- Άτομα στο **κοντινό περιβάλλον** του θεραπευόμενου: γονείς, οικογένεια, φροντιστές, φίλους ατόμων με δυσκολίες στην επικοινωνία
- Άτομα στο **ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον** του θεραπευόμενου (πχ σχολείο, εργοδότες, γειτονιά, χόμπι)
- Άλλους **επαγγελματίες** που πιθανώς ασχολούνται με τον θεραπευόμενο (εργοθεραπευτές, ψυχολόγους, ειδικούς παιδαγωγούς, φυσικοθεραπευτές)

Εύρος των δυσκολιών

Οι δυσκολίες στην επικοινωνία, τη γλώσσα και την κατάποση μπορεί να αφορούν συγκεκριμένες ανάγκες στα παρακάτω:

- Ομιλία:
- καθαρότητα άρθρωσης,
- Φωνή,
- Ροή
- Λόγος/γλώσσα
- επικοινωνία εξαιτίας ψυχολογικών προβλημάτων
- κοινωνικοποίηση – ένταξη/συμμετοχή στην κοινωνία
- λειτουργίες μάσησης και κατάποσης

Εύρος των δυσκολιών

Αλλά και ανάγκες που αφορούν:

- ανάγνωση και γραφή
- Γνωστικές λειτουργίες που υποβοηθούν την γλώσσα και την επικοινωνία:
  - Μνήμη
  - Επίλυση προβλημάτων
  - Λογική σκέψη κ.α.
- Χρήση εναλλακτικών και επιβοηθητικών συστημάτων επικοινωνίας (alternative and augmentative communication/ AAC)

Διαταραχές γλώσσας και επικοινωνίας

Κάποιες από τις πιο συνηθισμένες διαταραχές επικοινωνίας είναι π.χ. :

- Αρθρωτικά προβλήματα
- Δυσαρθρία
- Αφασία ενηλίκων - επίκτητη γλωσσική διαταραχή
- Καθυστέρηση λόγου και ομιλίας
- Διαταραχή στη ροή ομιλίας (τραυλισμός, βατταρισμός)
- Δυσφαγία
- Δυσφωνία
- Προβλήματα κατάποσης στα παιδιά
- Διαταραχή στο γραπτό λόγο

(RCSLT, 2006)

Πλαίσια εργασίας

Πού δουλεύουμε;

Στην **παιδεία** και την **εκπαίδευση**:

- *Ιδιωτικά Θεραπευτικά κέντρα*: κέντρα που ασχολούνται με διαταραχές παιδιών, κέντρα αποκατάστασης,
- *Νηπιαγωγεία και σχολεία*: ειδικά και μη, δημόσια και ιδιωτικά
- *Ανώτατη εκπαίδευση*: πανεπιστήμια, κολλέγια κτλ
- *Κ.Ε.Σ.Υ.* (Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης)

Πού δουλεύουμε;

Στην **Υγεία** και την **κοινωνική μέριμνα**:

- *Κλινικές* σε νοσοκομεία (ΩΡΛ, Νευρολογίας, Παθολογίας κ.α.) και νοσοκομεία Παιδών
- *Κέντρα ψυχικής υγείας και Ιατροπαιδαγωγικά κέντρα*
- *Κέντρα ημέρας*
- *Γηροκομεία*
- *Δράσεις* με χρηματοδότηση από κρατική πρωτοβουλία

Αναπτυξιακά Χαρακτηριστικά

Τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά των παιδιών προσχολικής ηλικίας

Στην **Υγεία** και την **κοινωνική μέριμνα**:

- *Κλινικές* σε νοσοκομεία (ΩΡΛ, Νευρολογίας, Παθολογίας κ.α.) και νοσοκομεία Παιδών
- *Κέντρα ψυχικής υγείας* και *Ιατροπαιδαγωγικά κέντρα*
- *Κέντρα ημέρας*
- *Γηροκομεία*
- *Δράσεις* με χρηματοδότηση από κρατική πρωτοβουλία

Σύλλογοι και σωματεία στην Ελλάδα

◦ 23 Μαΐου 1982:

Ιδρύεται ο «**Πανελλήνιος Σύλλογος Ειδικών στις Διαταραχές του Λόγου**» με έδρα την Αθήνα

- [Πανελλήνιος Σύλλογος Λογοπεδικών-Λογοθεραπευτών, www.logopedists.gr/](http://www.logopedists.gr/)
- [Σύλλογος Επιστημόνων Λογοπαθολόγων-Λογοθεραπευτών Ελλάδος, www.selle.gr/](http://www.selle.gr/)
- [Σωματείο Λογοθεραπευτών-Λογοπεδικών Ελλάδος, www.logopaedists.gr/](http://www.logopaedists.gr/)